

CAPUT IV.

Quomodo se gerere debeat confessarius cum iis
qui sunt in proxima occasione peccandi ^{a)}.

Duo scopuli pro confessariis.

63. - Maxima confessarii cura debet esse se bene gerendi cum iis qui sunt in proxima occasione peccandi, aut in vitiis consuetudinarii sunt aut recidivi. Hi sunt duo magni scopuli, in quos major confessariorum pars impetunt et deficiunt. — In capitulo sequenti sermonem faciemus de habituatis et recidivis; hic de occasionariis.

Fuga occasionum vitatio peccati.

Certum est quod, si homines satagerent occasiones fugere, major peccatorum pars evitaretur. Satan, remotis occasionibus, parum lucratur; sed cum homo ultro in occasionem proximam se immitit, ut plurimum et fere semper hostis victoriam canit. Occasio, praesertim in materia turpium delectationum, est quasi rete quod ad peccatum trahit et simul mentem obcaecat: ita ut homo peccet, quin videat quod agat. — Sed deveniamus ad praxim.

Quid sit occasio voluntaria. Necessaria.

Occasio dividitur 1° in voluntariam et necessariam. — *Voluntaria* est illa, quae facile vitari potest; *necessaria* quae averteri nequit sine gravi damno aut scandalo.

Remota.

Dividitur 2° in proximam et remotam. *Remota* est illa in qua homo raro peccat, vel illa quae ubique reperitur.

Proxima per se.

Proxima, per se loquendo, est illa in qua homines communiter ut plurimum deficiunt. — *Proxima autem per accidens* seu respectiva, est ea quae, licet respectu aliorum non sit proxima, tamen respectu alicujus proxima est, vel quia hic in tali occasione frequenter est lapsus, vel quia prudenter timeri potest quod labatur, propter experientiam cognitam suae fragilitatis. Quidam auctores volunt, non esse occasionem proximam nisi eam, in qua homo fere semper vel ut plurimum ceciderit. Sed communior et verior sententia

Proxima per accidens.

docet, occasionem proximam esse illam, in qua frequenter quis peccavit (*Lib. VI, n. 452, v. Occasionem vero*).

Verumtamen advertendum quod, sicut aliquando occasio quae respectu ad alios communiter est proxima, respectu vero ad aliquem valde pium et cautum potest esse remota (*ibid.*): ita contra, quaedam occasiones quae respectu ad alios communiter per se essent remotae, forte erunt proximae respectu ad aliquem, qui propter experimentum relapsuum et propter pravam inclinationem in quoddam vitium (praesertim si est turpe) factus est valde debilis et facilis ad labendum; et tunc iste tenebitur ad removendas non tantum occasiones proximae, sed etiam illas remotas, quae respectu sui proximae evadunt.

Occasio proxima saepe pendet a subiecto.

64. - Caeterum est quidem in occasione proxima: 1° Ille qui retinet in propria domo aliquam feminam, quacum saepe rem habuit; — 2° ille qui frequenter in ludo prorupit in blasphemias aut fraudes; — 3° ille qui in aliqua caupona aut domo saepe se inebriaverit aut ceciderit in rixas vel actus, verba aut cogitationes obscenas.

Exempla occasionis proximae

Porro omnes isti absolvi nequeunt, nisi postquam occasionem abstulerint, aut saltem nisi auferre promittant, juxta distinctionem, quae fiet in numero subsequenti. — Et ita pariter non potest absolvi, qui aliquam domum adeundo, quamvis semel in anno, semper ibi peccavit. Talis enim aditus jam ipsi proxima est occasio. — Nec etiam absolvi possunt, qui tametsi in occasione positi non labuntur, afferunt tamen aliis grave scandalum (*Lib. VI, n. 452, v. Ex praemissis*). — Addunt aliqui DD. (*ibid.*), negandam quoque absolutionem illi qui occasionem externam non removet, si cum occasione

Quid de absolutione degentium in occasione proxima.

63. - ^{a)} Hoc caput a S. Doctore postea assumptum est in *Hom. Apost., tr. ult., n. 1-8*.

conjungitur habitus vitiosus aut magna tentatio seu vehemens passio, quamvis usque tunc in ea occasione nunquam peccaverit; nam facile deinde peccare poterit, si ab occasione se non amoverit. Hinc dicunt quod, si unquam aliqua formula tentaretur ab hero, et ipsa se noverit facilem ad labendum, ab ea domo abscedere tenetur, si commode potest; alioquin temere praesumeret, se securam habere.

Et hic caveant confessarii a permit- tendo sponsis domos sponsarum adire, et puellis earumque parentibus sponso in domum admittere; quia raro evenit quod tales sponsi non labantur saltem in verba aut cogitationes turpes in hujusmodi occasione, dum omnes aspectus et colloquia inter sponso sunt incentiva ad peccandum: estque moraliter impossibile, ipsos invicem conversari et non sentire stimulos ad eos turpes actus qui tempore matrimonii deinde succedere debent.

65. - Generaliter autem loquendo de adolescentibus et puellis qui invicem se adamant, non sunt isti omnes indistincte de gravi culpa damnandi; sed ordinarie puto, ipsos difficulter esse extra occasionem proximam lethaliter peccandi. Id nimia experientia patet; nam ex centum adolescentibus vix duo aut tres in occasione a mortalibus inveniuntur immunes; et si non in principio, saltem in progressu. Tales enim adamantes prius conversantur invicem ob propensionem; deinde propensio fit passio; et passio, postquam radicem in corde fixerit, mentem obtenebrat et eos in mille crimina ruere facit.

Hinc cardinalis Picus de Mirandola, episcopus Albanensis, in sua dioecesi per edictum suos admonuit confessarios, ne tales adamantes absolverent, si postquam ter ab aliis jam fuerint admoniti, ab hujusmodi amore sectando non abstinuissent, praesertim tempore nocturno, aut diu, aut clam, aut intra domos (cum facili periculo osculorum et tactuum), aut contra parentum praeceptum, aut cum altera pars prorumpit in verba obscoena, aut cum scandalo (prout si in ecclesia), aut

cum conjugatis, claustralibus aut clericis in sacris.

Et in hoc generaliter advertendum quod, ubi agitur de periculo peccati formalis et praecise peccati turpis, confessarius, quanto magis rigorem cum poenitente adhibebit, tanto magis ejus saluti proderit; et contra, tanto magis cum illo immanis erit, quanto magis benignus erit in permittendo ut ille in occasione maneat aut se immittat. S. Thomas de Villanova confessarios in hoc condescendentes vocat *impie pios*. Haec caritas est contra charitatem. — Solent in his casibus poenitentes conari ut confessarii apprehendant quod, occasionem removendo, magnum orietur scandalum. Fortis sit confessarius ad hujusmodi timores despicandos; majus semper erit scandalum videre quod poenitens, nec etiam post confessionem, occasionem aufert. Aut alii ejus peccatum ignorant, et tunc nihil mali suspicabuntur: aut sciunt, et tunc poenitens famam potius recuperabit quam amittet, removendo occasionem.

66. - Plures DD. consent, prima aut secunda vice bene hunc absolvi posse, qui est in occasione proxima, licet voluntaria, etiam antequam occasio auferatur; modo firmum habeat propositum et promittat se illam statim remoturum.

Sed hic oportet distinguere cum S. Carolo Borromaeo¹ occasiones quae *sunt in esse*, et occasiones quae *non sunt in esse*. — Occasio, quae est *in esse*, est, ex gr., cum aliquis concubinam domi detinet, vel cum aliqua famula consentit quoties tentatur a domino, et similia. Occasio autem, quae *non est in esse*, est, ex gr., cum quis in ludo prorumpit in blasphemias, aut versando in cauponis prolabitur in rixas et ebrietates, aut accedendo ad convivia incidit in verba et cogitationes turpes.

His positis, dicendum quod in occasionibus quae *non sunt in esse*, recte docet S. Carolus quod poenitenti, firme promittenti se ab eis abstinere potest, semel, bis et etiam ter absolutio dari^{a)}.

Confessarius sit rigidus cum occasionariis.

Nec admittat eorum falsas excusationes.

Juxta alios, qui nondum removit occasionem potest absolvi semel vel bis.

Distinguedae occasiones *in esse* et occasiones *non in esse*.

In occasionibus *non in esse* ter absolvi potest.

Quod si deinde ille occasionem non aufert et eodem modo peccat, non potest absolvi, nisi prius occasionem removeat.

In occasionibus esse, ordinarienecsemel absolvendus.

In occasionibus autem, quae *sunt in esse*, cum eodem S. Carolo omnino neganda est absolutio, nisi occasio prorsus auferatur. Hancque sententiam, ordinarie loquendo, omnino tenendam probavimus in *Lib. VI, n. 454*. — Ratio, quia talis poenitens est indispositus ad absolutionem, si petat eam, antequam occasionem removeat. Etenim eam recipiendo se immittit in proximum periculum frangendi propositum, et sic remanendi in eadem occasione. — Clarius rationem hanc explicemus. Certo mortaliter peccat qui est in occasione proxima voluntaria et eam non tollit. Cum autem opus tollendi occasionem sit maxime arduum et non impleatur nisi per magnam violentiam, hanc vim difficulter sibi infert, qui jam est absolutus; quia, ablato timore sine absolutione remanendi, de facili sibi suadebit quod tentationi resistet, quin occasionem auferat; et ita in ea manendo certe quidem recidet: prout quotidie experimento probatur in pluribus poenitentibus qui, carpta absolutione ab aliquo confessario parum cauto, minime postea attendunt ad occasionem removendam, et statim deterius relabuntur. Hinc diximus quod, propter praedictum periculum frangendi propositum, mortaliter peccat poenitens qui ante remotionem occasionis absolutionem petit, et gravius peccat confessarius qui illum absolvit.

67. - Diximus: *ordinarie loquendo*. Nam plures casus excipiuntur a DD. (*Lib. VI, n. 454, v. Dixi tamen*), in quibus poenitens absolvi potest, antequam occasionem removerit.

Et excipitur 1° casus in quo poenitens talia afferret extraordinaria signa doloris, ut prudenter judicari possit ipse non esse amplius in proximo periculo frangendi propositum de tollenda occasione. Tunc enim signa illa indicant poenitentem donatum fuisse uberiori gratia, qua merito speratur quod in removenda occasione constans erit. Verumtamen semper ac absolutio commode differri posset, tunc illam etiam ei differrem, usque dum cum effectu occasionem auferat.

Excipitur 2° casus in quo poenitens non possit redire, vel nonnisi post multum tempus. Tunc bene potest absolvi, si censeatur bene dispositus cum proposito statim removendi occasionem; quoniam, eo casu, periculum frangendi propositum remotum reputatur, causa magni oneris quod poenitens deberet pati, abscedendo sine absolutione aut repetendi confessionem apud alium sacerdotem aut diu manendi sine gratia sacramenti. Quapropter, cum ille sit tunc in quadam morali necessitate recipiendi absolutionem, antequam occasionem tollat, habet jus ut statim absolvatur (*Lib. VI, n. 454, v. Excipiendus 2*). Dum enim hic non potest ante absolutionem occasionem auferre, censeatur ac si esset in occasione necessaria. — Sed hoc nec etiam admittendum, si poenitens jam ab alio confessario alias admonitus fuerit de occasione removenda et non impleverit; quia tunc habetur ut recidivus, et ideo nequit absolvi, nisi afferret extraordinaria signa doloris, prout in sequenti capitulo dicemus.

68. - Hoc dicimus quoad occasionem proximam voluntariam.

At si occasio est necessaria aut *physice*; prout si quis detineretur in carcere, vel esset in periculo mortis, in quo non haberet tempus et modum ejiciendi concubinam: vel *moraliter*, id est, si occasio non posset auferri sine scandalo aut gravi damno vitae, famae aut bonorum, ut communiter docent DD. (*Lib. VI, n. 455*); eo casu poenitens bene absolvi potest, quin occasionem auferat; quia tunc non tenetur eam remove: modo promittat exsequi media necessaria ad efficiendum ut occasio ex proxima evadat remota; prout sunt, praecise in occasione peccati turpis, fugere familiaritatem complicitis, et etiam aspectum, quantum fieri potest; frequentare sacramenta, et saepe commendare se Deo, renovando quotidie, praesertim mane, ante imaginem Crucifixi propositum non amplius peccandi et, quantum est possibile, vitandi occasionem.

Ratio, quia occasio peccandi non est proprie peccatum in seipsa, neque inducit absolutio commode differri posset, tunc illam etiam ei differrem, usque dum cum effectu occasionem auferat.

Excipitur casus quo poenitens redire nequit.

Nisi jam ab alio confessore admonitus sit.

In occasione necessaria physice aut moraliter,

poenitens absolvi potest sine ablata occasione,

modo media praescripta adhibeantur.

Probat.

S. Thom. de Vill., conc. fer. vi p. dom. iv Quadr., n. 12. —¹ Acta Eccl. Mediolan., part. 4, Instr. Confessar., v. *Essendo*.

66. - a) S. Carolus concedit absolvi posse in hoc casu, semel et iterum dumtaxat.

Sponsi se invicem invisentes

ordinarie erunt in occasione proxima.

que teneatur auferre proximum periculum peccandi, id intelligitur cum ipse sponte vult tale periculum. Sed cum occasio est moraliter necessaria, tunc periculum per remedia opportuna remotum evadit; et Deus tunc non se retrahit ab assistendo sua gratia illi qui vere deliberavit ipsum non offendere. Nam non dicit Scriptura [Eccli. III, 27], quod peribit qui *est* in periculo, sed qui *amat* periculum; sed nequit dici amare periculum, qui illi invitus subjacet. Unde inquit S. Basilius: *Qui urgenter aliqua causa et necessitate se periculo objicit, vel permittit se esse in illo, cum tamen alias nollet, non tam dicitur amare periculum, quam invitus subire; et ideo magis providebit Deus, ne illo peccet* ^{a)}.

Consectaria.

69. - Hinc dicunt DD., bene capaces absolutionis esse, qui nolunt relinquere aliquod officium, negotium aut domum, in qua soliti fuerunt peccare, eo quod deserere eam nequeunt sine gravi detrimento, semper ac verum habeant propositum se emendandi et media implendi ad emendationem. Tales sunt, ex. gr., chirurgi qui in medendis feminis, aut parochi qui in excipiendis earum confessionibus prolapsi sunt, si, his muneribus relictis, non possent juxta suum statum vivere (*Lib. VI, n. 455, in fine*).

Sed omnes conveniunt, *expedire* in his et similibus casibus absolutionem differre, ut poenitens sit saltem diligentior in praescriptis remediis exsequendis. - Verumtamen ego censeo, confessarium non tantum posse, sed etiam *teneri* ad differendam absolutionem, semper ac commode differre potest, praesertim cum agitur de materia turpi. Tenetur enim ipse tamquam medicus animarum opportuniora applicare remedia; et puto, remedium magis idoneum non inveniri pro eo qui manet in occasione proxima, quam differre ei absolutionem, dum experientia

Confessor tamen tenetur absolutionem differre si commode fieri potest.

nimis patet, quod plures post absolutionem acceptam negligunt media praescripta exsequi, et sic facile recidunt. E converso, cum alicui differtur absolutio, ille vigilantior erit ad media implenda et ad obsistendum tentationibus, ob metum ne iterum sine absolutione dimittatur, cum ad confessarium redibit.

Forte in hoc quis me nimium rigidum reputabit; sed ego semper sic me gessi in praxi, et sic pergam me gerere cum iis qui sunt in proxima occasione, quamvis necessaria, et quamvis extraordinaria signa doloris haberent, semper ac mihi non ostenderetur specialis necessitas eos statim absolvendi; et sic censeo multo magis prodesse poenitentium saluti. Utinam et omnes confessarii sic etiam se gererent, oh quot peccata vitarentur, et quot aliae salvarentur animae!

Repeto quod supra dixi: Ubi agitur de liberando poenitente a peccato formali, uti debet confessarius opinionibus benignioribus, in quantum christiana prudentia concedit. Sed ubi opiniones benignae periculum peccati formalis proximius reddunt, prout in hac materia occasionum proximarum accidit, dico omnino expedire et quandoque oportere ut confessarius sententiis rigidioribus utatur: tunc enim hae valde magis prosunt animarum salutem.

Quod si autem quis, manendo in occasione necessaria, semper eodem modo relaberetur, etiam remediis adhibitis, et modica superesset spes emendationis, tunc dico, omnino huic negandam absolutionem, prius quam occasionem tollat (*Lib. VI, n. 457*). Et hic reor instare evangelii praeceptum: *Si oculus tuus scandalizat te, ejice eum* (*Marc., IX, 46*). Excepto casu quo poenitens signa doloris ostenderet tam extraordinaria, quod posset concipi prudens spes emendationis (*Lib. VI, n. 457, in fine*).

S. Doctor in hoc se vindicat a rigorismo.

Ceterum cum occasionariis rigidum est agendum.

Casus de illo qui semper relabitur.

68. - ^{a)} Textus citatus non est S. Basili, sed fortasse alicujus commentatoris in ejus

Constitutiones monastic., cap. 5 (cfr. Migne, *Patr. Graeco-lat., tom. 31, col. 1359*).

CAPUT V.

Quomodo se gerere debeat confessarius cum habituatis et recidivis ^{a)}.

70. - Distinguendi sunt habituati a recidivis.

Habituatus, quis.

Potest absolvi.

Interdum potest differri absolutio.

Quid constituat habitum.

Recidivus, quis.

Absolvi nequit cum signis ordinariis.

Habituati sunt, qui habitum contraxerunt in aliquo peccato, de quo non adhuc sunt confessi. - Isti, ut dicunt DD. (*Lib. VI, n. 459*), bene absolvi possunt prima vice qua confitentur de pravo habitu, vel si de eo confitentur, postquam ipsum retractaverunt; dummodo dispositi sint per verum dolorem et firmum propositum adhibendi media efficacia ad emendationem. - Verum si habitus esset valde radicatus, potest etiam confessarius ei differre absolutionem, ad experiendum quomodo sit constans poenitens in praxi deducendo media praescripta, utque ipse de suo vitio majorem concipiat horrorem.

Advertatur hic quod quinque vices in mense jam possunt malum habitum constituere in aliquo vitio peccati externi, modo inter ipsas aliquod intervallum intercedat. Et in materia fornicationum, sodomiarum et bestialitatum, multo minor numerus habitum queit constituere: qui, ex. gr., semel in mense fornicaretur per annum, bene hic habituatus dici potest.

71. - *Recidivi* autem sunt, qui post confessionem eodem vel quasi eodem modo sunt relapsi absque emendatione. - Isti, ut communiter docetur (*Lib. VI, n. 459, v. Recidivus*), nequeunt absolvi, si sola signa ordinaria afferant, nempe si tantum confiteantur, asserendo se poenitere et proponere, prout habetur ex propos. 60 damnata ab Innocentio XI. Nam habitus contractus et relapsus praeteriti sine ulla emendatione magnam praestant suspicionem, quod dolor et propositum, quae poenitens asserit se habere, nequaquam sint

vera. Unde istis differenda est absolutio per aliquod tempus, usquedum appareat prudens signum emendationis. Et in hoc puncto lugenda est animarum ruina; cujus causa sunt tot mali confessarii, indistincte absolvendo tot recidivos qui, cum repererint confessarios qui semper tam facile eos absolvunt, amittunt horrorem in peccando et pergunt ad putrescendum in coeno vitiorum usque ad mortem.

Quidam DD. (*Lib. VI, n. 459, v. Dicunt*) admittunt, recidivum solis signis ordinariis absolvi posse usque ad tertiam et quartam vicem. Sed huic opinioni nunquam potui acquiescere; quia habituatus qui post unam confessionem recidit sine emendatione, jam est verus recidivus, et fundatam praebet suspicionem suae indispositionis.

Et notetur hic quod haec regula procedit etiam respectu culparum venialium. Quamvis enim communiter admittitur facilius absolvi posse eos qui prolabantur in peccata levia, eo quod occasiones eorum frequentiores sint; attamen, cum sit communis sententia (*Lib. VI, n. 449, Dub. 1*), grave esse peccatum et sacrilegium, absolutionem recipere super levibus confessis sine vero dolore et proposito, nec sufficere dolere de multitudine seu de numero excessivo talium culparum, quin dolor habeatur de aliqua in particulari, prout tenuimus (*ibid., Dub. 2*), contra quorundam opinionem ^{a)}, facile metuendum est, hujusmodi confessiones sacrilegas esse aut saltem invalidas. - Hinc diligenter satagat confessarius ad non absolvendos indistincte tales poenitentes. Tunc etenim, etiamsi illi sint in bona fide, tamen non poterit a sacrilegio excusari, absolutionem impertiendo eis qui ad ab-

Nequidem semel.

Hoc fere valet pro recidivo in venialibus.

Regulae pro eisdem confessione.

70. - ^{a)} S. Doctor postea hoc caput ad verbum intexuit in *Hom. Apost., tr. ult., n. 8-18*.

71. - ^{a)} Ita S. Doctor potius tenebat in prima editione Theologiae moralis, *col. 717*,

sed jam in editione secunda dixit: « Hae sententiae facile videntur posse conciliari: cum impossibile sit dolere de multitudine et non dolere saltem de illis posterioribus culpis per quas constituitur multitudo ».